

טבילת כלים – סיכום

גדר המצווה

מקור: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא:" (במדבר פרק לא פסוק כג)
סיבה – ירושלמי – כדי שיצאו מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל.
(חקירה - האם קשור לדני טומאה וטהרה. נפק"מ לכלי שאינו מקבל טומאה כגון מחובר לקרקע / דין מעמיד)

החיוב – חיוב מהתורה - רש"י, תוס', רא"ש, ראב"ד, רשב"א, רא"ה (רמב"ם ע"פ שו"ת הרשב"א)
חיוב מדרבנן - רמב"ם, ר"ן, ריטב"א

- נפק"מ –** 1. ספק בגמרא – משכנתא (רשב"א)
2. טבילה ע"י קטן (תה"ד)
3. טבילה בשבת (ביה"ל)
4. כלי מומר (יביע אומר)

חומר הכלי

כלי מתכת – גמ' – כלי מתכות אמורין בפרשה

כלי זכוכית – גמ' - כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות דמו

חרס מצופה – גמ' - הני קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר כסופו. והלכתא כסופו.

תוספות, טור – מדובר בכלים שמחופים באבר מבפנים, אבל אם מחופים מבחוץ אין צריכים טבילה.

אבי העזרי - בין מצופה מבפנים בין מחופה מבחוץ ולא מבפנים טעון טבילה.

ר' פרץ - טבילה בלא ברכה. עד כאן.

ר"ן - איכא מ"ד שדוקא כשהוא מצופה מבית ומבחוץ, וכל שאינו מחופה טובלו בלא ברכה.

סמ"ק - קדרות של חרס מצופים באבר מבחוץ אין צריכים טבילה, מבפנים צריכים טבילה בלא ברכה לפי שאינו אלא לנוי.

כלי עץ – תוספות, טור - כלי עץ מחושקים סביב ברזל מבחוץ – א"צ טבילה.

מהר"ם מרוטנברג – כלי עץ מחושקים בברזל צריך טבילה כי הולכים אחר המעמיד.

סמ"ק - כוס של כסף מחובר בכלי עץ צריך טבילה כיון שמשמש בשל כסף. אבל מבחוץ לא.

ב"י - הכל הולך אחר המקום שמשמש בו המשקה שאם המקום הוא מתכת אף על פי שמעמידו עץ טעון טבילה ואם המקום

הוא עץ אף על פי שמעמידו מתכת אינו טעון טבילה ולא חוששים למעמיד כלל.

יש מחמירים בטור, ב"י – להטביל בלא ברכה. (בין הוא של כסף ומעמידו של עץ בין הוא של עץ ומעמידו של מתכת)

הלכה – שו"ע סעיף א - כלי סעודה של מתכת או של זכוכית, או כלים המצופים באבר מבפנים צריך להטבילם.

רמ"א - יש אומרים שכלים המצופים באבר אפילו בפנים יטבול בלא ברכה, וכן נוהגין.

שו"ע סעיף ו - כלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידו אותו אינו טעון טבילה.

שו"ע סעיף ז - כוס של כסף מחובר בכלי עץ צריך טבילה.

רמ"א - רחיים של פלפלין שבתוך העץ יש ברזל קבוע שטוחנין בו, צריך טבילה. משפכות של ברזל או הברזות של ברזל ושאר

מתכות צריכים טבילה. ודווקא שעיקר הכלי הוא של מתכת, אבל אם עיקר הכלי הוא של עץ רק שמעט ברזל קבוע בו, הואיל

ואפשר להשתמש בו בלא הברזל, אין צריך טבילה. אבל כלי המתקן ביתדות של ברזל, ובלא היתדות לא היה אפשר

להשתמש בו, והם מבפנים צריך טבילה.

תשיש הכלי

כלי סעודה – גמ' - כלי סעודה אמורין בפרשה ואפילו כלים חדשים, ולא זוזא דסרבלא.

חצובה – סמ"ק – אע"פ ששופתים עליה קדרה של מאכל, כיון שאין נותנים עליו המאכל עצמו אינו צריך טבילה.

רשת של מנגל – סמ"ק - צריך טבילה לפי שצולים עליו המאכל עצמו.

סכין של שחיטה – מרדכי - סכין של שחיטה אינו צריך טבילה.

כיסויי - הגהות אשירי - כלי ברזל שכופים על הלחם לאפותו וכן ששמים על היורה א"צ טבילה, אבל כיסויי שמכסים קדרה צריך טבילה.

ידית - מרדכי - צריך להטביל ידי הכלי.

הלכה – שו"ע סעיף ד - מה ששופתים עליו קדירות אין טעון טבילה. מה שנותנים עליו המאכל עצמו טעון טבילה.

שו"ע סעיף ה - סכין של שחיטה יש מי שאומר שאינו צריך טבילה.

רמ"א - ויש חולקין וטוב לטבולו בלא ברכה. הברזלים שמתקנים בהם המצות, וכיסויי שכופין על הפת לאפותו אינם צריכים טבילה,

אבל כיסויי קדירה צריך טבילה.

בעלות הכלי

חזר וקנה – תוספות - המוכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקח ממנו צריך טבילה כיון שנקרא על שם עובד כוכבים.

שאל – גמ' - לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה, אבל שאולין לא.

תוספות בשם רשב"ם - ישראל ששאל כלי מישראל חבירו שקנה מעובד כוכבים צריך טבילה.

הגהות אשירי - אם לקחו חבירו לחתוך קלפים ולא לצרף סעודה אין צריך להטבילו שהרי שאלו הוא בידו.

ב"י - ישראל שקנה כלי מגוי לסחורה אם מכרו לישראל אחר אין הקונה צריך להטבילו כיון שלא נתחייב ביד הראשון. אך מדברי

הגהות אשירי שאם קנה ולא שאל חייב טבילה.

שכור – רשב"א, טור – דינו כשאל

משכון – גמ' - איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה עובד כוכבים כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקועיה.

רמב"ם – אין צריך טבילה

ראב"ד, רשב"א – צריך טבילה

תוספות – יטביל בלא ברכה, או יטביל עם כלי אחר המחויב טבילה ויברך על שניהם. אבל הממשכן כלי לעובד כוכבים וחזר ופדה ממנו אין צריך טבילה.

טור - אם נראה בדעת הנכרי שרוצה לשקועו בידו צריך להטבילו, ואם אינו יודע אם בדעתו לשקועו - י"א שא"צ טבילה. וטוב להטבילו בלא ברכה או יקנה כלי אחר ויטבילנו עמו.

אומן - תוספות - הנותן כלי לאומן עכו"ם לתקן אין צריך טבילה אפילו למ"ד אומן קונה בשבח כלי.

ריצב"א - נתן לו כלי שבור לתקנו ולא היה מחזיק רביעית קודם לכן ותקנו שמחזיק רביעית צריך טבילה. הכל הולך אחר המעמיד.

הגהות אשירי - קנה מתכת מגוי ונפח ישראל עשה ממנו כלי א"צ טבילה.

הלכה - שו"ע סעיף ח - השואל או שוכר כלי מעכו"ם אינו טעון טבילה. אבל אם ישראל קנאו מהעובד כוכבים והשאלו לחבירו, טעון טבילה, ויש מי שאומר שאם לא לקחו הראשון לצורך סעודה אלא לחתוך קלפים וכיוצא בו אין צריך להטבילו.

רמ"א - אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה, אפילו דרך עראי, בלא טבילה, אף על פי שלקחו לצורך קלפים.

וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצורך סעודה, צריך טבילה גבי השני.

שו"ע סעיף ט - משכן עובד כוכבים כלי לישראל, אם נראה בדעת העובד כוכבים שרוצה לשקועו בידו, טעון טבילה. ואם לאו, יטבילנו בלא ברכה או יקנה כלי אחר ויטבילנו עמו.

רמ"א - ואם לבסוף נשתקע בידו, יחזור ויטבילנו בלא ברכה.

שו"ע סעיף י - ישראל שנתן כסף לאומן עובד כוכבים לעשות לו ממנו כלי, אינו צריך טבילה.

רמ"א - ויש חולקין ויש לטובלו בלא ברכה. ואם מקצת הכסף שנעשה ממנו הכלי של עובד כוכבים, צריך טבילה.

וכן אומן ישראל שעשה כלי לעובד כוכבים וקנאו ממנו, יטבילנו גם כן בלא ברכה אם העובד כוכבים נתן כל המתכות,

אבל אם עשאו לעצמו רק שקנה המתכות מן העובד כוכבים, או שנתן מקצת מתכות משלו, אין צריך טבילה.

שו"ע סעיף יא - ישראל שמכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקחו ממנו, צריך טבילה. משכנו בידו וחזר ופדאו ממנו, אינו צריך טבילה.

רמ"א - ישראל ועובד כוכבים שקנאו כלי בשותפות, אין צריך טבילה. ישראל שגנבו או גזלו ממנו כליו והוחזרו לו, אין צריך טבילה; אבל שר או מושל שאנסו ישראל ולקחו כליו והוחזרו לו, צריכין טבילה, דכבר נשתקעו ביד העובד כוכבים.

אופן הטבילה

מקוה – גמ' - כולן צריכין טבילה בארבעים סאה. וטהר לאלתר וא"צ הערב שמש.

כמות מים - תוספות - אע"פ שמספיק רביעית להטבלת מחטין וצינוריות, טבילת כלי מדין חידוש הוא וצריך 40 סאה.

מעין – סמ"ק – אפילו במעין צריך 40 סאה

טור – לא נהירא

הכנה לטבילה - הגהות אשירי - צריך להעביר חלודה, ואם הטביל כן לא עלתה לו טבילה.

כל בו – אם אינו יכול להעביר החלודה שלא ישאר מעט נחשב מיעוטו שאינו מקפיד ואינו חוצץ בטבילה.

טבילה ע"י קטן – תה"ד - אין לשלוח קטן להטביל כלים ובפני ישראל מותר. ונראה שאפשר ללמדו לכונן לטהר אפילו אם לא יעמד ע"ג.

טבילה ע"י גוי - רמב"ן, רשב"א – מותר להטביל כלים על ידי גוי.

טבילה בשבת - מרדכי - יתן הכלי לגוי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו.

ב"י (או"ח שכג) ע"פ רי"ף, רמב"ם – מותר להטביל בשבת.

אחיזה - טור - צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה, ואם ליחלח ידו במים תחילה אין לחוש.

ברכה – טור - יברך על טבילת כלי. ואם מטביל כמה כלים ביחד יברך על טבילת כלים.

מרדכי - ויש מברכים על טבילת כלי מתכות.

שימוש ללא טבילה - ירושלמי, רא"ש, רמב"ם, טור - אם נשתמש בכלי ללא טבילה לא נאסר האוכל שנשתמש בו.

הלכה – שו"ע סעיף א – מטביל במקוה או מעיין של ארבעים סאה.

שו"ע סעיף ב - צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה, שאם מהדקו בידו הוי חציצה. ואם לחלח ידו במים תחלה, אין לחוש.

רמ"א - דוקא שלחלח ידיו במי מקוה, אבל לא במים תלושים.

ט"ז – יכול ללחלח ידיו גם במים תלושים, ויאחז דיבוק בינוני.

ש"ך – המים באים להוציא מחציצה ע"כ צריכים להיות מי מקוה.

שו"ע סעיף ג - יברך על טבילת כלי, ואם הם שנים או יותר מברך על טבילת כלים.

שו"ע סעיף יב - צריך להטביל ידי הכלי.

שו"ע סעיף יג - צריך להעביר החלודה קודם טבילה, ואם לא העביר אם מקפיד עליו, חוצץ. ואם שפסף ונתן בגחלים ונשאר עדיין

מעט של חלודה שלא יכול לעבור על ידי כך, הוי מיעוטו שאינו מקפיד עליו, ואינו חוצץ.

שו"ע סעיף יד - אין מאמינים קטן על טבילת כלים.

רמ"א - אבל אם טבלו לפני גדול, הוי טבילה.

שו"ע סעיף טו - אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים עלתה להם טבילה.

רמ"א - אבל אינו נאמן על הטבילה).

שו"ע סעיף טז - אם שכח ולא הטביל כלי מערב שבת או מערב יום טוב יתנו לעובד כוכבים במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו ומותר להשתמש בו.

רמ"א - וכן יעשה אפילו בחול, במקום שאין לו מקוה.

עבר והשתמש בכלי בלא טבילה, לא נאסר מה שנשתמש בו, ויטבלנו עוד.

שו"ע או"ח סימן שכג סעיף ז - מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה, ויש אוסרים.

וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לא"י במתנה ויחזור וישאלנו ממנו.